

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2003
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετάφραση

Και αφού παρουσιάσαμε τη δύναμη μας με μεγάλες απτές αποδείξεις και βέβαια όχι χωρίς μάρτυρες θα μας θαυμάσουν και οι σύγχρονοι και οι μεταγενέστεροι, χωρίς να έχουμε καθόλου ανάγκη ούτε από ένα Όμηρο να μας εξυμνήσει ούτε από κάποιον που με τα λόγια του θα δώσει μία πρόσκαιρη χαρά, την ιδέα όμως που θα σχηματιστεί για τα έργα μας θα τη ζημιώσει η αλήθεια, γιατί αναγκάσαμε με την τόλμη μας κάθε θάλασσα και στεριά να γίνει πέρασμα μας και στήσαμε μαζί παντού αιώνια μνημεία και για τις συμφορές και για τις νίκες μας. Για μια τέτοια πόλη λοιπόν και αυτοί εδώ πέθαναν πολεμώντας γενναία πιστεύοντας πώς ήταν καθήκον τους να μη χαθεί αυτή και είναι φυσικό ο καθένας απ' όσους μένουν στη ζωή με προθυμία να μοχθεί γι' αυτήν.

B.1

Η προσωπικότητα του Αθηναίου πολίτη παρουσιάζεται στο απόσπασμα «Ξυνελών τε...παρέχεσθαι»

Συγκεκριμένα, ο κάθε πολίτης περιγράφεται ως ένα ολοκληρωμένο και αυτοδύναμο άτομο (αύταρκες) που μπορεί και επιδίδεται σε πολλούς τομείς δραστηριοτήτων (επί πλειστα είδη) και μάλιστα με ιδιαίτερη χάρη και επιδεξιότητα (μετά χαρίτων...ευτραπέλως). Σε αντίθεση με το μονοδιάστατο τρόπο ζωής του Σπαρτιάτη, που τους προετοιμάζει για να γίνουν καλοί πολεμιστές και τίποτε άλλο, ο Αθηναίος είναι πολυπράγμων και ανταποκρίνεται με επάρκεια σε διαφορετικούς τομείς. (Χαρακτηριστικά παραδείγματα ο Σόλων που ήταν νομοθέτης, ποιητής, στρατηγός και έμπορος και ο Ξενοφών που ήταν στρατηγός, ιστορικός, φιλόσοφος, κτηματίας, κυνηγός κ.α)

Αξίζει να σημειωθεί ότι η αυτάρκεια αυτή που

χαρακτηρίζει τον ποιητή απορρέει από την ίδια την

πόλη που βασικό της χαρακτηριστικό είναι η

αυτάρκεια.

B.2

Η απάντηση βρίσκεται στα ερμηνευτικά σχόλια του

βιβλίου σελ. 67 σημείωση 6

Β. 3

Εδώ ο Περικλής επιδιώκοντας να κερδίσει την εύνοια του ακροατηρίου επισημαίνει την αδυναμία του να μιλήσει αντάξια των έργων των νεκρών. Αποκλίνοντας από το τυπικό του προοιμίου αναφέρει τη δυσκολία του να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των ακροατών του, τους οποίους χωρίζει σε δύο κατηγορίες: Στην πρώτη ανήκουν αυτοί που γνωρίζουν καλά τα γεγονότα, γιατί τα έζησαν, και επομένως περιμένουν να ακούσουν ένα λόγο που να ανταποκρίνεται στα έργα των νεκρών. Γι' αυτό και ο ρήτορας εκφράζει το φόβο μήπως θεωρήσουν τα λόγια του κατώτερα των έργων εκείνων. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν όσοι δε γνωρίζουν τα γεγονότα, γιατί δεν τα έζησαν, και συνεπώς νιώθουν φθόνο όταν ακούν να εγκωμιάζονται ανδραγαθήματα που οι ίδιοι θεωρούν ότι δεν έχουν την ικανότητα να τα πράξουν, Ο φόβος λοιπόν του ρήτορα είναι να θεωρήσουν ότι το εγκώμιο του δεν είναι πειστικό αλλά ότι είναι υπερβολικό.

Η επιφύλαξη του ρήτορα αίρεται στο συγκεκριμένο χωρίο του κεφ. 41 όπου τονίζεται ότι ίδια η δύναμη της πόλης αποτελεί αδιαμφισβήτητη απόδειξη της αλήθειας του εγκωμίου του. Με τη λέξη δύναμη νοείται η στρατιωτική και οικονομική δύναμη της Αθήνας όπως παρέμενε ακόμη σε όλη της την ακμή στην

έναρξη του Πελοποννησιακού πολέμου. Η δύναμη αυτή είναι αποτέλεσμα των τρόπων ζωής των Αθηναίων, τρόποι που παρουσιάστηκαν στα προηγούμενα κεφάλαια και αφορούν το δημοκρατικό πολίτευμα, τις πνευματικές και υλικές απολαύσεις, την άνετη στρατιωτική αγωγή και την ικανότητα του Αθηναίου πολίτη να συνδυάζει αντιθετικές αξίες (π.χ το ωραίο με την απλότητα, τα λόγια με τα έργα κλπ)

B. 4

Η απάντηση βρίσκεται στη σελ. 20 του σχολικού βιβλίου, στο απόσπασμα « Η πτυχή όμως .... Ασπασία από τη Μίλητο»

B. 5

Β5 ⇒ παιδεύειν → παιδεία, εκπαιδευτικός
εὐτραπέλιως → τροπή, ανατρεπτικός
κατάμεργιν → μορφή, μερικός
ἐβλατόν → βίαια, δύμη
ἀειπαρέων → ἐπιλείγει, ἀδιάρπτεος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μετάφραση

Αλλά όμως (αλλά ακόμη) και η ομόνοια βέβαια θεωρείται ότι είναι και πάρα πολύ μεγάλο αγαθό για τις πόλεις και πολλές φορές σ' αυτές και οι γερουσίες και οι άριστοι άνδρες συμβουλεύουν (παρακινούν, προτρέπουν) τους πολίτες να ομνοούν (να έχουν ομόνοια) και παντού στην Ελλάδα είναι νομοθετημένο (υπάρχει νόμος) να ορκίζονται οι πολίτες ότι θα ομνοούν και παντού ορκίζονται αυτόν τον νόμο, και εγώ νομίζω ότι αυτά γίνονται όχι για να βραβεύουν (κρίνουν) τους ίδιους χορούς οι πολίτες, ούτε για να επαινούν τους ίδιους αυλητές, ούτε για να προτιμούν τους ίδιους ποιητές ούτε για να ευχαριστιούνται με τα ίδια αλλά για να υπακούουν στους νόμους διότι όταν οι πολίτες μένουν σταθεροί στους νόμους οι πόλεις γίνονται και πάρα πολύ ισχυρές (δυνατές) και πάρα πολύ ευτυχησμένες όμως χωρίς την ομόνοια ούτε (μια) η πόλη θα μπορούσε να κυβερνηθεί καλά ούτε (ένα) σπίτι θα μπορούσε να διοικηθεί σωστά

Γ2 α.

Επιφφηρία = θετικός εὐδαιμόνως
Συχιφτικός εὐδαιμονέστερον

Αντωνυφία: Γενική = τούτου
Δοτική = τούτῳ
κλητική = ὦ οὗτος

Γ2 β αἰφῶνται: ἔλοιο / ἔλοῦ
πειθῶνται: πειθῶσι (ν)
ἑρμενεόντων = ἑρμενεῖς / ἐνέμεινας

Γ3 α ἀγαθόν: κατηγορούμενο στο ὄνομα με
① συνδέτιο το αναφεφάτο εἶναι
ταῦτα: ὑποκειμενο στο αναφεφάτο γίνεσθαι
③ (ετεροφροσωνία)
τούτοις: Αντικειμενο στη μετχ ἑρμενεόντων
④ εἶναι: εἶδος αναφεφάτο, Αντικειμενο στο (φ) δοκει
② τῶν πολιτῶν: ὑποκειμενο στη μετχ ἑρμενεόντων
⑤

Γ3β

ὦ πολῖται ὁμονοεῖτε

Το ρῆμα παρακελεύομαι δηλώνει γενικά επιθυμία, δηλαδή παραίνεση, συμβουλή, παρακίνηση, παρόρμηση, προτροπή. Επομένως το απαρέμφατο ὁμονοεῖν είναι τελικό απαρέμφατο του πλαγίου λόγου επιθυμίας. Επειδή οι ἄριστοι ἄνδρες συμβουλεύουν (παρακινούν) τους πολίτες να ὁμονοούν, δηλαδή συμβουλεύουν τρίτους και μέσα σ' αυτή την προτροπή (συμβολή) δεν συμπεριλαμβάνουν τους εαυτούς τους για το λόγο αυτό το απαρέμφατο ὁμονοεῖν προέρχεται από προστακτική ενεστώτα ενεργητικής φωνῆς β πληθυντικό πρόσωπο.